

**Где су нестали српски
земљорадници?**

**Где су нестали српски
земљорадници?**

rs.politsturm.com

2024-02-03

2 мин. читања

Републички завод за статистику је саопштио да је у Попису пољопривреде 2023. регистровано 508.365 пољопривредних газдинстава, односно да је број пољопривредних газдинстава у Србији пао за 10% у периоду од 2018. године до данас. Слични падови су забележени и у већини других мерених параметара. Расположивог пољопривредног земљишта данас има 20% мање него 2018, док је укупан број радника укључених у пољопривредну производњу смањен у последњих пет година за 14 одсто. Ситуација није ништа боља у сточарству: број сточарских газдинстава пао је за скоро 25%, док се број условних грла смањило за 20%. Највећи пад у броју грла десио се са козама и свињама: њих данас има око 30% мање, док је најмањи пад забележен код оваца и живине, "само" 5%.

Шта стоји иза овог пада у производњи може се наслутити из информација о просечном газдинству у Србији. По попису из 2023. просечан носилац породичног пољопривредног газдинства има 60 година - "фали" му/јој 3 односно 5 година до старосне пољопривредне пензије. Просечно газдинство поседује тек 6,4 хектара земљишта, док је у Европској унији та цифра је 17,4. Треба напоменути да се више од 30% свих регистрованих пољопривредних газдинстава у целој Европској унији налази у Румунији - где је деколективизација након пада социјализма довела до огромног броја малих поседа. Међутим, чак и у тој земљи је више од пола пољопривредног земљишта у власништву врло малог броја (0.9%) великих пољопривредних газдинстава.

Управо у том грму лежи зец. Тешко да се мала, породична газдинства на којима већином раде старији људи каква су распрострањена у Србији могу такмичити са великим фармама на локалном српском, а камоли на светском тржишту. У тржишној утакмици она губе, јер све веће фиксне трошкове механизације који су неопходност у савременој индустријализованој пољопривреди, никако не могу пренети на већу количину робе. Трактор од 30.000 евра ратар са 6 хектара и онај са 106 плаћају исто, али од њега овај други има много више користи. Постојање малих газдинстава, које је кроз претходне деценије подршком државе одржавано, убрзано постаје неодрживо: она се гасе, а на полицама продавница налазимо само производе страних и домаћих великих произвођача. Овај је процес додатно убрзан тиме што је тржиште пољопривредних производа данас врло непредвидиво. Велика улагања новца, а богами и рада, лако могу довести до огромних губитака након што рецимо цена свиње или говеда падне 30%. Пољопривредници се, у избору између релативно стабилне, али ниске, зараде кроз надничење у граду и потенцијалне велике зараде (али такође потенцијалног банкрота) кроз наставак пољопривредне производње, све више одлучују на ову прву опцију - земљиште вољно продају великим произвођачима и постају радници. У граду српски земљорадници често имају двојне изворе прихода: један сигуран (посао у приватној фабрици или државној установи ако за тако нешто имају неопходне партијске везе), а други приватан и уноснији, радећи као занатлије. Српска буржоазија повезана са СНС оваквим партијским запошљавањем сељака остварује двојну добит. Она ће остварити профит од његовог рада ако је запослен у фабрици, али такође, као знак захвалности за посао, и добити сигуран глас за њене политичке представнике. Оваква сигурна и, за многе сељаке, не тако лоша алтернатива пољопривреди само доприноси убрзаној концентрацији поседа над земљиштем и смањењу броја газдинстава.

Не треба, међутим, све објашњавати овом тенденцијом концентрације. Неки индикатори попут пада у броју грла стоке не могу се у потпуности расветлити увећаном улогом великих произвођача. Врло је могуће да су овде на делу привремени тржишни трендови: сушне године, раст увоза свиња и готових месних производа, раст цена ђубрива итд. Јасно је да ситуација свакако није добра, али ћемо пуну слику (а самим тим и засигурне узроке) краха у пољопривреди добити тек крајем године, када Републички завод за статистику буде објавио остатак података прикупљених у попису 2023.

Извори:

<https://novaekonomija.rs/vesti-iz-zemlje/broj-poljoprivrednih-gazdinstava-pao-za-des-et-odsto-od-2018-godine>

<https://stat.gov.rs//media/377377/ppt-prvi-rezultati-pp-2023.pdf>

<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/SEPDF/cache/73319.pdf>

Оригинални чланак